

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

South-Eastern Finland
University of Applied Sciences

**PLEASE NOTE! THIS IS A PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE ORIGINAL ARTICLE**

This is an electronic reprint of the original article.

This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Kosonen, Miia

Title: DLM-Forum Wienissä

Version: Publisher's PDF

Please cite the original version:

Kosonen, M. (2019). DLM-Forum Wienissä. Faili 1, 11 - 14.

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio voi erota alkuperäisestä julkaisusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Tekijä(t): Kosonen, Miia

Otsikko: DLM-Forum Wienissä

Versio: Publisher's PDF

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kosonen, M. (2019). DLM-Forum Wienissä. Faili 1, 11 - 14.

DLM-Forum Wienissä

Miia Kosonen
TKI-asiantuntija
Xamk, Digitalia

DLM-Forumien syksyn jäsenkokous pidettiin 28.-29.11.2018 Wienissä, paikallisen kansallisarkiston tiloissa. Digitaliasta mukana oli tällä kertaa allekirjoittanut. Kuten tapahtuman toinen suomalaisedustaja taakokeskustelussa totesi, historia avautuu Keski-Euroopassa aivan toisenlaisesta perspektiivistä kuin koti-Suomessa: ”Täällä meillä olisi vuodet 500–1000, ja tuolta löytyy sitten sitä vähän vanhempaa osastoa...” Sama havainto tehtiin myös DLM-Forumien teretulopuheenvuoroissa. Arkistot määriteltiin muistettavuuden tiivistymiksi.

DLM-Forumien puheenjohtaja Jan Dalsten Sørensenin mukaan kuluva vuosi on ollut yhteisölle jännittävä: se on muuttanut Viroon ja rahoitus E-ARK -projektin jatkolle E-ARK4All varmistui. DLM on sen tärkeimpiä käyttäjäyhteisöjä ja siksi myös jäsentapaamisesta haluttiin rakentaa mahdollisimman vuorovai-
kutteenen. Tapaaminen aloitettiin pitkäköllä Meet the new eArchiving building block -sessiolla.

Katsaus eArchiving -ratkaisuihin ja e-ARK4All -projektin tilanteeseen

eArchiving on Connecting Europe Facilityn (CEF) ohjelma ja aluksi kerrattiin sen lähtökohdat. Taus-
talla ovat lakisääteiset vaatimukset arkistoille ja muun muassa keskustelu avoimen datan ympärillä. Datan hallintaan on oltava EU-tasoiset standardit ja ratkaisuja varten tarjotaan teknistä tukea, koulutusta ja ohjeistusta. eArchivingin kohderyhmiä ovat datan tuottajat ja hallinnoijat, kansallisarkistot ja arkistoinnin sovellusten tarjoajat. Konkreettinen ratkaisuja eteenpäin ja käyttöön vievä projekti on mairittu E-ARK4All.

Projektin ei tulisi olla pelkkää tiedonhallinnan ongelmanratkaisua, puheenvuoroissa muistutettiin. Työkalujen tulisi tuoda myös lisäarvoa eli ”viedä asiakkaiden ja käyttäjien tekeminen seuraavalle tasolle”. Hieman epäselväksi jäi, miten tähän käytännössä päästäisiin.

Dr. Manuela Speiser Euroopan komissiosta pureutui selkeässä esityksessään käyttäjätarpeisiin ja niihin vastaamiseen. Parhaita tähän tarkoitukseen olisivat OAIS-mallin mukaiset työkalut ja arkistoinnin hybridiratkaisut. Eniten koulutustarvetta on havaittu käyttöön otossa etenkin vähemmän it-taitoisille kohderyhmille. Muita koulutustarpeita ovat standardit, digitaalinen säilyttäminen ja juridiset kysymykset. Mikä tahan-

sa organisaatio voi tukea projektia arvioimalla, dokumentoimalla ja jakamalla tietoa eteenpäin.

Onnistumisen mittareina Speiser piti sitä, moniko arkisto tulevaisuudessa käyttää E-ARK4All -ratkaisuja, vuorovaikutuksen ja käyttäjäpalautteen määrää (olkoonkin, että sivusta seuranneen kuulijan oli vaikea hahmottaa käyttäjien kiukkuista palautetta menestyksen mittariksi), käyttäjäyhteisöltä saatuja ideoita sekä koulutusindikaattoreita. Tulevaisuudessa tarvetta on erityisesti geneerisille palveluille, jotka tukevat validointia, spesifikaatioiden muokkausta, migraatioita, metadatan keruuta ja hallintaa sekä EDMS-integraatioita eArchivingin kanssa.

David Anderson, Jaime Kaminski ja Gregor Zavrnsnik esittelivät tarkemmin työpakettia 4, jossa myös Digitalia on kevään aikana omalla panoksellaan mukana kääntämässä tuotettavia koulutusmateriaaleja suomen kielelle sekä tunnistamassa koulutusten tarjoamiseen soveltuvia teknisiä ratkaisuja. Tällä hetkellä todennäköisimmältä alustavalinnalta vaikuttaa Moodle sen avoimuuden, laajennettavuuden ja helppokäyttöisyyden vuoksi.

Työpakettien 4 ja 5 yhteisenä tavoitteena on edistää E-ARK -projektissa kehitettyjen ratkaisujen käyttöä ja tarjota teknistä tukea. Tarveanalyysissä lähtökohtana olivat haastattelut mm. kansallisarkistoille. Tätä kautta saatiin kokoon sekä

Itävallan kansallisarkisto. Kuva: Miia Kosonen.

rikas aineisto että perusta käyttäjäkyselylle. Raportti kyselyiden ja haastatteluiden tuloksista on saatavilla <http://e-ark4all.eu/wp-content/uploads/2019/01/190122-Activity-4-Training-Needs-Analysis-Report.pdf>. Suurimmat tarpeet koulutukselle ovat yleisessä teknisessä koulutuksessa (68%), standardeissa (65%) sekä sähköisessä arkistoinnissa (58%). Myös E-ARK -työkaluihin kohdistuvat koulutukset saivat reilun 50% kannatuksen.

Digitalian edustajien on kuitenkin käytännön toimijan näkökulmasta todettava, että e-ARK4ALL -hank-

keesta paistaa läpi akateemisuus höystettynä eteläeurooppalaisella vivahteella. Käytännössä siis mitään konkreettista ei tapahdu, ennen kuin kaikesta on kattavat raportit ja suunnitelmat, jotka on hyväksytyt jokaisessa mahdollisessa instanssissa.

Peruskoulutusta on jo saatavilla E-ARKin sivujen kautta ml. linkit ja videot. Materiaalien saatavuus ei kuitenkaan riitä: vaikka sitä ei suoraan näillä sanoilla ilmaistaan tapahtumassa, E-ARKin jatkoprosjektin on toteutettava laajempaa ”evankeliointia” eli markkinoitava ja

brändättävä tehtyä työtä – tai jopa uudelleenbrändättävä sen lähtökohdat. Session vetäjien mukaan arkisto käsitteenä mielletään edelleen paikaksi, johon tieto haudataan, vaikka sisältö olisi jotain aivan muuta.

Toinen ongelma on leiriytyminen ja kapeat sisäpiirit, jotka keskustelevat lähinnä itsensä ja oman ammattiryhmänsä kanssa. DLM-Forumien puheenjohtaja Sørensen huomautti, että hänellä kesti useita vuosia ja DLM-vierailuja ymmärtää miksi kaikki puhuvat koko ajan Moreqista, mikä ei ollut heidän yhteisössään lainkaan relevanttia.

David Anderson kertoi nimeltä mainitsemattomasta kansallisarkistosta, jonka henkilöstöltä oli kysytty, millä kypsyystasolla he ovat digitaalisessa arkistoinnissa. Vastaus kuului: ”Meidän täytyy ponnistella saavuttaaksemme tason 0.” Preservican Ann Keenin mukaan ihmiset eivät edes tiedä, mitä kysyisivät aiheesta. Kansallisarkiston Markus Merenmies huomautti koulutustarvekeskusteluun, etteivät ihmiset halua oppia digitaalista pitkäaikaissäilytystä, vaan tavallista ihmistä kiinnostaa kuinka luodaan validi pdf (ja muuta kuin asiakirja-ammattilaista tuskin sekään, Digitalian huomautus).

Muuta ohjelmaa

Kehittämispäällikkö Markus Merenmies Kansallisarkistosta kertoi Tallinnan puheenvuoron jatkona metadata-automaatiosta ja metadatan laadun parantamisesta. Kaksivuotinen PAS-EKA projekti on päätymässä ja uusi ratkaisu on tulossa tuotantoon mahdollisesti ensi vuoden aikana. Tämä on samalla valtaisa haaste: ”Asiakirjoissa kaiken metadatan osalta siirrytään kokonaan uuteen maailmaan”, Merenmies totesi. Digitaalisen pitkäaikaissäilyttämisen palvelu tullaan yhdistämään kokoelmien hallinnan tietokantaan.

Yksi etukäteen kiinnostavimmiksi arvioiduista esityksistä oli paikallisen AIT:n Sven Schlarbin esitys lohkoketjuista. Data Market Austria (DMA) myy data-aineistoja sovelusten kehittäjille. Tyypiesimerkkeinä mainittiin liikenne ja heatmapit eli datamatriisien visualisoinnit. Kehittäjien ei tarvitse käydä läpi kymmenittäin datan tarjoajia voidakseen rakentaa sovelluksen, ja DMA:n kautta osapuolten väliset

sopimukset hoituvat käden käänteessä. Se tarjoaa käyttöön myös anonymisoitua henkilökohtaista mobiilidataa. Miten lohkoketjut sitten liittyvät tähän kaikkeen? Schlarb korosti, että useimmiten kyse on hypestä: pitäisi osata kriittisesti kysyä, onko lohkoketjusta oikeasti jotain hyötyä ja tarvitaanko sitä lainkaan. Jos osapuolia on vähän ja heidän välillään vallitsee jo luottamus, on turha lähteä tähän touhokukseen mukaan. DMA puolestaan on selkeästi hyötynyt Ethereumista, joka perustaltaan on avoimeen lähdekoodiin perustuva julkinen lohkoketju. Private Ethereum on mahdollistanut älykkäät sopimukset laajan ja jatkuvasti muuttuvan toimijaverkoston kesken.

Toisen tapahtumapäivän avasi Markus Schenk Fabasoft Germanysta julkishallinnon sosiaalisen median haasteita käsittelevässä keynote-puheenvuorossaan. Esitys oli rakennettu aiheen hengen mukaisesti chat-keskustelun muotoon, mistä plussaa muuten kovin täyteen ahdettujen DLM-presentaatioiden viidakossa. Schenk kehotti harkitsemaan sosiaalisen median käyttötarkoituksia ja -kohteita kriittisesti ja pohti muun muassa, mikä on emojin juridinen status.

Donald Trumpin tviittejä ei välttämättä kannata käyttää esimerkkinä sosiaalisen median ongelmista, sillä tässäkin tapauksessa ongelman aiheuttaja ei ole sosiaalinen media, vaan Donald Trump. Schenk ei sentään halunnut kääntää kokonaan selkäänsä Twitterille, pikaviestimille ja sosiaalisille verkostopalveluille. Hän alleviivasi, että keskimääräinen julkishallinnon työntekijä Saksassa on 47-vuotias. Onnistunut sukupolvenvaihdos ja nuoren pätevän työ-

voiman houkuttelevaaminen niin Saksassa kuin muuallakin Euroopassa edellyttää, että työympäristö edes jollain tasolla vastaa nuorten arkista kokemusmaailmaa ja odotuksia.

Kun keynote-esitys päättyi mainitsoihin joukkojen tyhmyydestä ja yksittäisten asiantuntijoiden ylivoimaisuudesta päätöksentekijöinä, seuraava esitys käsitteikin loogisesti joukkoistamista ja arkistorajojen ylittämistä innovatiivisilla ratkaisuilla. Aputyövoimaksi tavalliset kansalaiset tuntuvat sentään kelpaavan. Tämän mielenkiintoisen esityksen piti Franziska Brunner Sveitsin kansallisarkistosta. Appraisal-prosessi avattiin vuorovaikutuksen lisäämiseksi yleisön kanssa. Casena oli liikenne ja siihen liittyvä arkistoaineisto. Osaamisvaatimuksia ei määritellyt, osaamista voi olla koulutuksesta ja ammatista riippumatta. Monilla on kuitenkin ollut esim. työhistoria rautateillä tai muuten kiinnostusta alaan. Osallistujien ikähaitari ei esityksestä selvinnyt. Hyötyjä on parin vuoden aikana ehtinyt kertyä paljon: puuttuva informaatio on täydentynyt, asioille ja ilmiöille on saatu konteksti, arkistojen näkyvyys ja tiedon saatavuus on parantunut.

Yhteistyömahdollisuuksia käsitelivät myös seuraavat esitykset, Belgian kansallisen web-arkiston PROMISE-projekti sekä Puolan case valtion- ja yksityisarkistojen yhteistyöstä, joka on ollut täysin välttämätöntä maan monivaiheista historiaa kuvaavien aineistojen säilyttämiseksi. Gregor Jenus Sloveniasta kertoi sensitiivisen henkilötiedon anonymisoinnista teoriassa ja käytännössä. Tämä Digitaliaakin luonnollisesti kiinnostava aihe tosin typistyi enemmän ensin mainituksi. Lakisääteiset velvoitteet ja yleiset

suojausperiaatteet kuvattiin kattavasti, mutta käytäntö tyypistyi enemmän vanhahtaviksi tekniikoiksi ja anonymisoinnin vaikeuden (ml. OCR-laadun) kauhisteluksi. Digitaalisen tiedon kesäkoulua kovin monta kertaa järjestänyt kuulija jäi myös kaipaamaan Pekka Henttosen esiintuomaa Paul Ohmin tutkimuspapereita (2009): data voi olla joko anonymisoitua tai hyödyllistä.

Jaime Kaminski Brightonin yliopistosta kiteytti pienten arkistojen haasteet digimaailmassa. Niillä on vähän resursseja ja ”digitointi” tehdään aivan perustason laitteistolla. Tarvittavaa tietoa ei ole, ja osaamista ja taitoakin vain jos sitä sattuu hyvällä onnella joltakulta löytymään. Tekijät ovat yleensä mukana vapaaehtoisesti ja monet ovat tilapäistyövoimaa, mikä tekee osaamisen

hankkimisesta yhä vaikeampaa. Casena oli Sussexin arkeologisen yhteisön kuva-aineisto vuosilta 1904–26, josta on jäljellä noin 4000 lasilevynegatiivia ja jopa puoli miljoonaa valokuvaa. Vapaaehtoisten harrastajakuvaajien toteuttama kuvausprojekti dokumentoitiin aikaan niin kattavasti, että varsinaista kuvasisältöäkin ainutlaatuisempi kokonaisuus on Kaminskin mukaan rikas metadata.

Kulttuuritarjontaa

Wienin erityisen runsaasta museo- ja kulttuuritarjonnasta ensikertalaisen valinta kohdistui tällä lyhyellä matkalla äänimuseoon (Haus der Musik), joka olikin vaikuttava ja opettavainen kokemus erityisesti fysiikantuntinsa ohinukkuneelle harrastelijasoittajalle. Museo on Wie-

nin filharmonikkoja perustamassa olleen ja johtaneen Otto Nicolain (1810–1849) entisessä kotitalossa Seilerstättellä. Kokonaisuudesta on rakennettu moderni ja vuorovai- kutteinen.

Siinä missä ensimmäinen kerros esittelee paikallisia filharmonikkoja ja kolmas klassisia säveltaiteen mestareita, keskimäinen pureutuu äänen fysiikkaan ja ääniin moniaistisena kokemuksena. Jos jälkimmäinen kuulostaa oudolta, niin tarkemmaksi havainnollistukseksi sopii kerroksen avauspiste, joka simuloi sikiön tuntemuksia kohdussa. Mieleenpainuvia yksityiskohtia olivat myös soivat portaat, täydellisen äänimaiseman huone sekä kapellimestari-simulaattori The Virtual Conductor, johon allekirjoittanutkin kiiruhti johtamaan Wienin filharmonikkoja heti muiden alle 10-vuotiaiden käytettyä vuoronsa.

Seuraava DLM-Forumien jäsenkokous pidetään Bernissä Sveitsissä 21.–22. toukokuuta ja ensi syksynä kokoonnutaankin kotoisassa Helsingissä 14.–15.11. Kansallisarkisto ja Digitalia ovat yhteistuumin mukana järjestelyissä.

Äänimuseossa. Kuva: Miia Kosonen.